

Mezi signatáři kritiky stavu pedagogiky Pedagogika a „pedagogové“ v 10. čísle Literárních listů z 2. května 1968 nacházíme také jména Zdeňka Holubáře a Františka Jiráňka. První z nich je po více než 20 letech rehabilitován a vydává o svém příteli, signatáři Charty 77, propuštěném z pedagogické fakulty, perzekvovaném a náhle ještě v roce 1977 zemřelém, brožuru, jež je vedle stránky odborné svědectvím složitých cest naší pedagogické psychologie po roce 1945.

F. Jiráňka nacházíme spolu s J. Čápem, J. Doležalem, J. Taxovou a Z. Helusem na konci vývojových sond od dob F. Čády přes O. Chlupa a V. Příhodu k S. Velinskému a C. Stejskalovi, v nichž se mění postavení pedagogické psychologie mezi psychologii a pedagogikou. Jde jen o hraniční obor, jeden z těch, jejichž hodnota v posledních letech prudce stoupá? Z. Holubář se vrací také k dílu E. Meumann, W. Laye, E. L. Thorndikea, k sovětské pedagogické psychologii. Pedagogická psychologie je věda psychologická, ne pedagogická, zní Jiráňková odpověď. Jejím předmětem je „zkoumání osobnosti žáka a jeho učení ve výchovných podmínkách“ (18). Jako taková je pomocnou (hraniční) vědou pedagogiky (pedagogických věd).

Následují kapitoly o elementárních formách vztahování, teorii abstrakce, ontogenezi historicko-časových operací, zejména však o citovém životě v mladším školním věku, psychologických otázkách počátečního čtení a psaní, gramatických

a matematických vědomostech abiturientů středních všeobecně vzdělávacích škol.

Pedagogický psycholog Jiránek zasahuje také do problematiky pedagogiky vysokých škol studií o problémech postgraduálního studia a tvorbou učebnic a učebních textů (Pedagogická psychologie s úvodem do vývojové psychologie, Psychologické základy didaktiky, spolu s J. Součkem Úvod do obecné psychologie, spolu s J. Součkem, J. Fišerem, Z. Holubářem již nevydaná vysokoškolská učebnice pedagogické psychologie).

F. Jiránek zanechává hlubokou stopu na pomezí mezi psychologii a pedagogikou, a to jako teoretik této problematiky i jako vědecký pracovník se snahou o realizaci teorie, která je pomocí ke zkvalitnění činnosti škol. Nelze ponechat stranou činnost plodného experimentátora, jež nenalezla patřičnou odezvu mezi pedagogy. Navíc Jiránek v diskusích s J. Patočkovou a jinými měl na zřeteli vztahy psychologie a filozofie, a to i jako znalec Piageta.

Jde o publikaci, která bude mít své místo v hodnocení vývoje pedagogické psychologie a která může být vodítkem v práci na pedagogických i dalších fakultách vzdělávajících učitele. Podněty v ní obsažené volají po pokračovateli díla F. Jiráňka jako vědce i jako člověka. Takové přijetí Holubářovy publikace bude pomocí i pro rozvoj pedagogiky v jejím dnešním kritickém stavu.

Josef Cach

CO ZNAMENÁ FRANTIŠEK BAKULE PRO NAŠI A SVĚTOVOU PEDAGOGIKU?

Dne 18. 5. 1877, tedy před 114 lety, se narodil František Bakule. Naši veřejnosti pedagogické i nepedagogické jeho jméno mnoho neříká, protože jeho současníci už

většinou nežijí a protože se o něm v pedagogické literatuře mnoho nedozvíme. Naši mladí pedagogové se při svém studiu seznamují s naprosto nedostatečnými